

העם

הפיאות לא הטילו אימה

לפני 2230 שנה נערך הקרב הגדול בין פירוס, מלך אפירוס היווני, ובין הרומאים. בשדה הקרב של אסקולום הסתערן החיילים והפילים של היווני לעבר אויבם, הגחילו לו תבוסה עצומה. אולם המלך לא שמח. בסקרו את אבידותיו, שעלו בהרבה על ערך הנצחון, אמר את המלים ההיסטוריות: "עוד נצחון כזה, ואבדתי!"

עקבותיו של המלך נעלמו חיש מהר. הוא נחל תבוסה בידי הרומאים, חזר הביתה, מת בארגוס כשנפל על ראשו רעף של בית. אולם שמו, והלקח ההיסטורי של דבריו, נשארו.

דויד בן-גוריון האוהב להיחשב לתלמיד היוונים, בודאי מכיר פרשה זו על בוריה. השבוע היתה לו ההזדמנות לחזור על המילים: "עוד נצחון כזה, ואבדתי!"

כמעט קאריקטורה. לפני חודשים אחרים רב בן-גוריון עם שותפיו הדתיים בממשלה. הוא פטר את הממשלה למראית עין לא יכול היה להסכים איתם על שאלות יסוד. יודעי דבר לחשו שסיבה חשובה יותר היה רצונו של דויד צבי פנקס, איש המודרני, להיכנס לממשלה. אולם מעל לכל בלטה סיבה גיונית: ראש הממשלה הבין שהכלכלה מתגלגלת במדרון, שאין עוד אפירות לרכוש את האמון בארץ ובחוליה מבי יל לשתף בממשלה את המפלגה שזכתה לאימון חוגי הכלכלה: הציונים הכלליים.

באו בחירות, התוצאות הפגינו בצורה חרישית את רצון הבחור: קואליציה בין מפא"י והציונים הכלליים, שקיבלו יחד רוב מכריע. לדעת כל החוקרים, מרבית חברי מפא"י התנגדו למקח-ומכר עם הדתיים.

בתרועת נצחון חזרו הציונים הכלליים לכנסת השנייה. לא היה להם ספק שיכנסו לממשלה. הם דרשו את התיק הקובע את דמות הכלכלה: האוצר, אולם מפא"י לא הראתה כל נטיה לחזור על תיק זה, השייך לפי המסורת בכל הארצות, למפלגה החזקה ביותר.

אסאט נסוגו הציונים הכלליים מעמדה אחרי עמדה. לבסוף נערכו להגנה מרחבית על העמדה האחרונה: תיק המסחר והתעשייה. היה נדמה שבוה ייגמר העניין בשלום — מפא"י לא יכלה להתנגד למסירת תיק זה, שערכו מועט בשעה שהאוצר נשאר בידה.

אולם כאן היתה טעות בחשבון. תיק המסחר והתעשייה מחלק את רשימות התיבוא ושאר הנוכיות למפעלים פרטיים ולמפעלי ההסתדרות. זעקה גדולה קמה בחוגי המסחר וטולל בונה. מה יקרה להם אם אנשי רוקח יחלקו את הרשימות? ומכיון שאף מנהיג מפא"י אחד, וגם לא דויד בן-גוריון, אינו יכול לעמוד מול הגוש הכלכלי המממן את קופות המפלגה, פנה ראש הממשלה אל הדתיים, שמחירם נמוך הרבה יותר ב"שוק הפוליטי".

הממשלה שבועה ממקח-ומכר זה היא כמעט קאריקטורה. בכסאות המרופדים ליד שולחן הממשלה זכו סיעות זעירות, בעלות שני צירים בכנסת — ביניהם אותו דויד

צבי פנקס, אויבו הישן של ראש הממשלה. הפרוגרסיביים, שעמדתם הגאה זיכתה אותם בכבוד חדש, לא הצטרפו. בעיניה מהרהרת, אהבה חרשה מבחינה מפלגתית ערכו של הנצחון מפוקפק. אין ספק שהממשלה לא תחזיק מעמד זמן רב. הציונים הכלליים, בהיותם באופור וזיחה, יקצרו את פרי המצב הכלכלי, המחיר והולך בהכרח.

אולם מבחינה לאומית תהיה התוצאה הרת-אסונות. ממשלה זו לא תזכה לאימון משקייע-ההון בחו"ל, לא לאימון אנשי הכלכלה בארץ. היא לא תיצור מסביבה אוירה של התלהבות, של מרץ מחודש, של התחלה חדשה. היא לא תלהיב, אפילו, את חברי מפא"י עצמם, אשר קשה לדרוש מהם שיחזקו באהבה חדשה את בלחם, חבשת ה"כיפה", אשר רק לפני ארבעה חודשים זרקה ממיטת-הנשואין בבעיטה מהדהדת. פירוס סמך, לפחות, על שורה של פילים, אשר חוטמיהם הארוכים הטילו אימה על הרומאים. קשה להניח שהפיאות הארוכות של אנשי אגודת-ישראל תסלנה אימה על אויבי דויד בן-גוריון.

תודת האומה

האם זה נקרא כבוד?!

עם התחלת השחרורים הגדולים מצה"ל התייצבו בלשכות השיקים אלפי חיילים כשפיהם תביעות שונות. התביעה העיקרית מלבד סידור בעבודה היתה: שיכון. אלה שנרשמו, נבדקו אחד אחד, כדי לקבוע אם יש להם זכות לשיכון. הבדיקה נקבעה על סמך חישובים מסופעים של נקודות עבור שירות צבאי קודם, ותק בארץ, מצב משפחתי, מצב דיור. בין אלה שאושרו לאחר הבדיקות כמעט מדים לשיכון, היו כשלוש מאות חיילים משוחררים, מהם יותר משליש נכי מלחמה או משפחות שכולות. נאמר להם כי הם המועמדים לשיכון אשר יוקם ברמת-חיל (ליד כביש הרצליה) והורו לשלם 750 לירות במוזמנים, כתשלום ראשון עבור דירתם.

יחידות הדיור שהובטחו היו בעלות שני חדרים בבית משותף בן קומתיים הכולל שמונה או עשר דירות בנויות בלוקים. החיי לים המשוחררים שמחו למזלם הטוב, שלמו את המפרעה וחיכו ליולי 1951, התאריך שבו הובטח להם כי יושלם הדיור. אולם כאשר התקרב המועד ועדיין נראו הבניינים רחוקים מהשלמה החלו המועמדים דואגים.

הזמן עבר ואיש לא נכנס לדירה. המועמדים הקימו ועדה מייצגת והטילו עליה את תפקיד האצת הבנייה. אולם כעבור זמן מה במקום הורעה להיכנס לשיכונים קיבלו המועמדים הודעה מחברת הדיור כי עליהם להוסיף 350 לירות במוזמנים, שהם 25 אחוז ממחיר היחידה עם המשכנתא גם יחד. הסעיף האחרון באותן ההודעות היה כי אין זו העלאה סופית וכי עדיין אפשרית העלאה נוספת. למקבלי המכתבים נאמר שאם לא יכניסו את הסכום לא יחתימו אותם על החוזים לקבלת הדירות. נקבע גם מועד חדש לסיום הבנייה: דצמבר 1951.

תגובת המשתכנים לא איחרה לבוא: הם הוציאו כרוז חריף בו הביעו את אכזבתם העמוקה על כך שציבור סובלני זה (המשתכ



שרום בן-חורין, מתקן דת אבנים במקום לחם

אותו לבשורה לאומית גרידה, שאינה מגיעה עוד אל עומק הגרעין החי של האדם. נציגיה הרשמיים של הדת בישראל, הרבנות הראשית ומשרד הדתות (ומאחוריהם החזית הדתית, המזרחי, האגודה וקבוצות הפועלים שלהם) משתדלים לעורר את הרב שם כאילו מתחלק הישוב לשני חלקים: האדוקים והנגד-דתיים. הם מזוהים את הדת עם האדיקות החמורה והריאקציונית ביותר, ותובעים לעצמם מונופולין על הדת ב"ש" ראל...

אולם פני האמת, אשר למענה יש לרכב ולהאבק, שונים לחלוטין: בין האדוקים ושוללי-האלוהים יש רבבות יהודים המאמינים באלוהי אבותיהם, והרעבים — ב"דועין או שלא ב"דועין — לדבר ה' ושיש ללכתם בתנועה אדירה של דתיות מתקדמת, בעלת צביון ישראלי מובהק. הפולחן המיושן, האדיקות, בנסותה לכפות על האדם מצוות שמקורן בתקופות עברו, דוחה אותו. בנסותו להימלט מ"מצוות אלה, הוא בורח מן הדת בכלל, מבלי להבין שיכול אדם להיות דתי גם מבלי לשמור על המצוות. אומר בן-חורין: יש להחליף את הפולחן המיושן, עם תפילות לקר בנות, בתפילה הפשוטה, הנובעת מלב האדם והמבטאת את הצורך והתקוות של השעה. בושח וחרפה היא, לדעת בן-חורין, שאין בירושלים בית-כנסת הראוי לשמו. יש להקים בית-כנסת ליברלי, חפשי, שיהפוך להיות כזו החיים הדתיים. יש לבטל את הפלית הד"אשה לרעה, יש לתת לנציגי הזרמים הדתיים הבלתי-אדוקים את הסמכות המלאה לערוך נשואין, לשפוט בעניני אישות.

רק 40 חתמו. כצעד ראשון פנה בן-חורין אל 130 אישים בארץ, ביניהם ראשי הציבור של כל העדות שנראו לו כקרובים לדעות אלה. אולם התוצאה היתה מאכזבת: רק 40 איש חתמו על הקול-הקורא שלו, והם כולם מעדה אחת: מרכז אירופה. כל השאר התחמקו, בעיקר מפחד החוגים האדוקים, שידם נטויה לנקום את נקמת דעויהם.

תם כל גבול. לא טוב להביא אותנו למצב של לא אכפת, באמת אין לנו מה להפסיד..."

המשק

פקדון... ל"י"

עם ריבוי התקוות כי תיק המסחר והתעשייה (בו תלויה קביעת המחירים לשרותים ומצרכים רבים, הקצבת חמרי הגלם למפעלים פרטיים והסתדרותיים) יימסר ל"צ"כ, פשטה מלה אחת בענפי המשק, המלה: "פקדון".

אדם הבא לקנות חמרי גלם שהמחיר עבורם נקבע על-ידי הממשלה, נדרש ל"שלם מחיר כפול, מקבל קבלה רשמית על כך. אלא שבמקום לכתוב בקבלה "מחיר... ל"י" הוא כותב: "פקדון... ל"י". מסביר המוכר תוך כדי חיוך: עוד מעט ויקבעו מחירים חדשים, גבוהים יותר, ואם לא: תקבל את עודף הכסף בחזרה. למראית עין זהו דבר חוקי, למעשה פרוש הדבר שוק שחור בממדים שלא נראו עוד כדוגמתם. המנגנון החל פושט כמעט בכל השטחים: מנסיעות במונית, דרך גושי קרח עד לברזל ונחושת.

עתונים

מכסה מתקופת המצור

אחר שישראל הקדימה, בראשית 1951, את עתונות העולם במשבר חריף שנגרם בגלל אי-הקצבת מטבע ור לנייה, פרץ משבר חריף יותר בכל עתונות העולם בגלל המחיר גבוה.

בינתיים השתדל משרד המסחר לתקן את המעוות, לא הצליח בכך. רוב העתונים במדינה, שמכסות הנייר שלהם נקבעו לפי תפוצות 1949, לא נגעו. אולם כמה עתוני ג'י בוקר, ערב ושבעות שתפוצתם עלתה ב"מדה רבה נאלצו לצמצם את תפוצתם. השבוע נקט הגירוסלס פוסט בצעד חמור. קצץ מתוך הכרח את תפוצתו בחמשה אחוזים, כאלף גליונות, כיון שהמכסה שנקט

